

Přednáška 6

Přehled mikroskopické stavby kostrových spojů.

Kostrové spoje

1) **Synarthrosis** – (ne)pohyblivé spoje vazivem, chrupavkou nebo kostní tkání bež štěrbiny:

a) **synostosis** - spojení pomocí **kosti** - ossa illium + pubis + ischii = os coxae (kost pánevní), os sacrum (křížová) = z pěti obratlů,

b) **synchondrosis** - spojení pomocí **chrupavky** symphysis ossis pubis (srůst kostí stydkých – vazivová chrupavka) nebo žebra a kost hrudní (hyalinní chrupavka).

c) **syndesmosis** - spojení **vazivem** (sutury lebeční, závěsný aparát zubu = gomphosis).

Kostrové spoje

2) **Diarthrosis** - pohyblivé spojení 2 nebo více kostí
součásti kloubu:

- kloubní plošky s chrupavkou
- kloubní štěrbina
- kloubní pouzdro z hustého kolag. vaziva
- synoviální tekutina
- (pomocná zařízení)

Arthron

- významný pojem v kineziologii a chiroterapii
 - pojem vystihuje funkční souvislost kloubů a svalů
- bolestivý kloub → svalový spazmus → blokáce pohybu kloubu

Pohyby kloubů

flexe (ohnutí) – extenze (natažení)

addukce (přitažení) – **a**bdukce (odtažení)

rotace (otáčení)

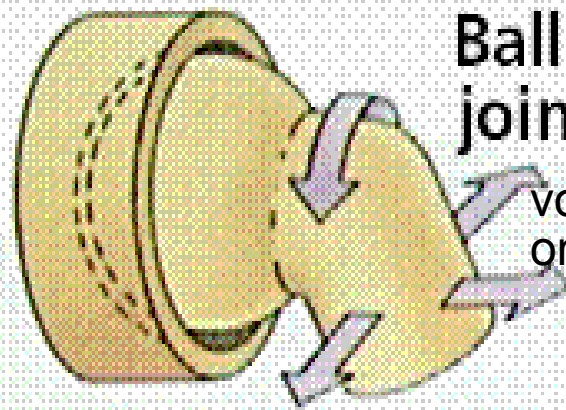
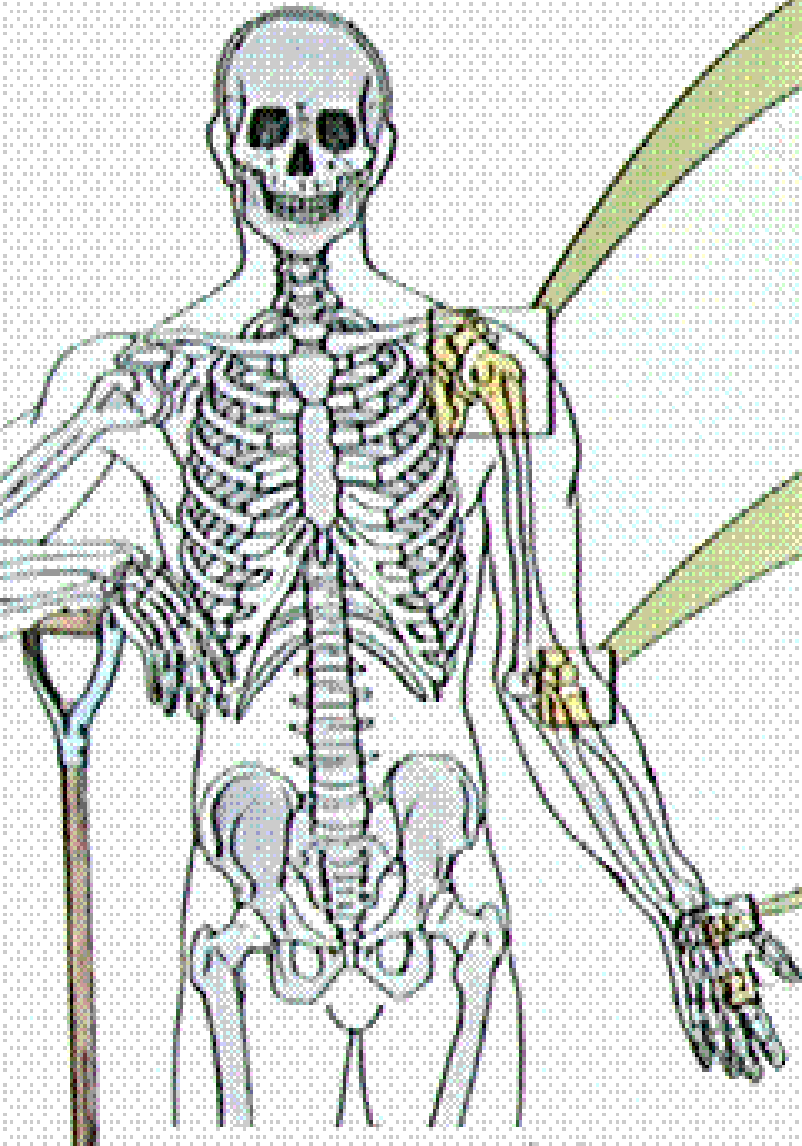
cirkumdukce (kroužení)

Typy kloubů

- dle počtu prvků kloubu – *jednoduché* (2 kosti) **X**
složené (2 - více kosti + discus či meniscus)
- dle rozsahu pohybu – tuhé **X** více pohyblivé
- dle tvaru styčných ploch –
- dle pohybu v ose – 1, 2 , 3 osy

Types of Joints

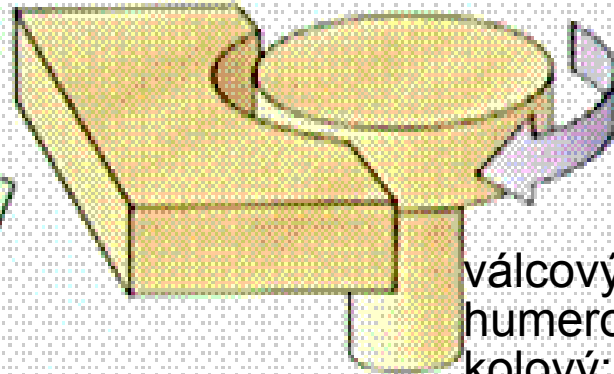
Typy kloubů

Ball and socket joint

kulový

volný: ramenní
omezený: kyčelní

Pivot joint

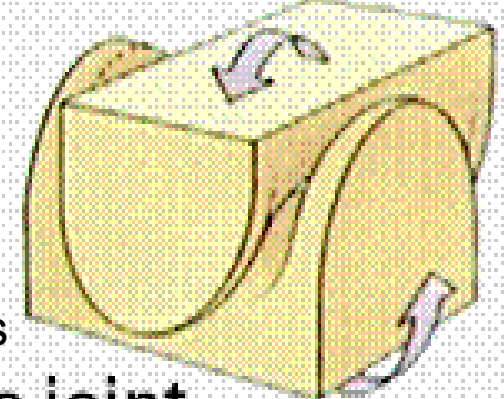
cyklindrický

válcový: interfalang.,
humeroulnární;
kolový: atlantoaxiální,
radioulnární

sedlový

Art. carpometacarpalis
pollicis

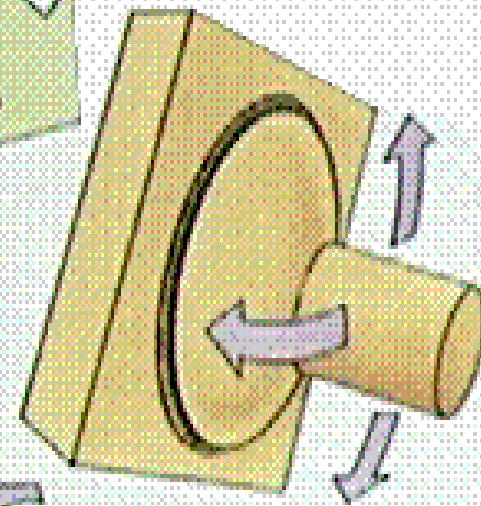
Saddle joint

elipsový

radiokarpální,
metakarpofalangeální,
atlantookcipitální

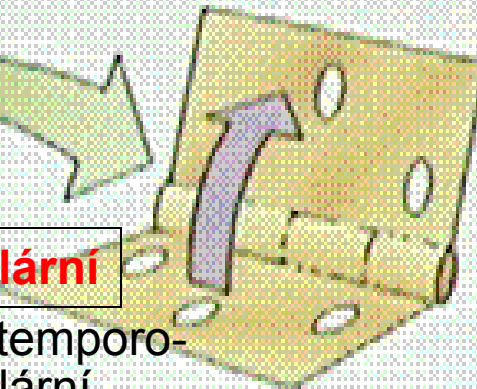
Elipsoid joint

Hinge joint

bikondylární

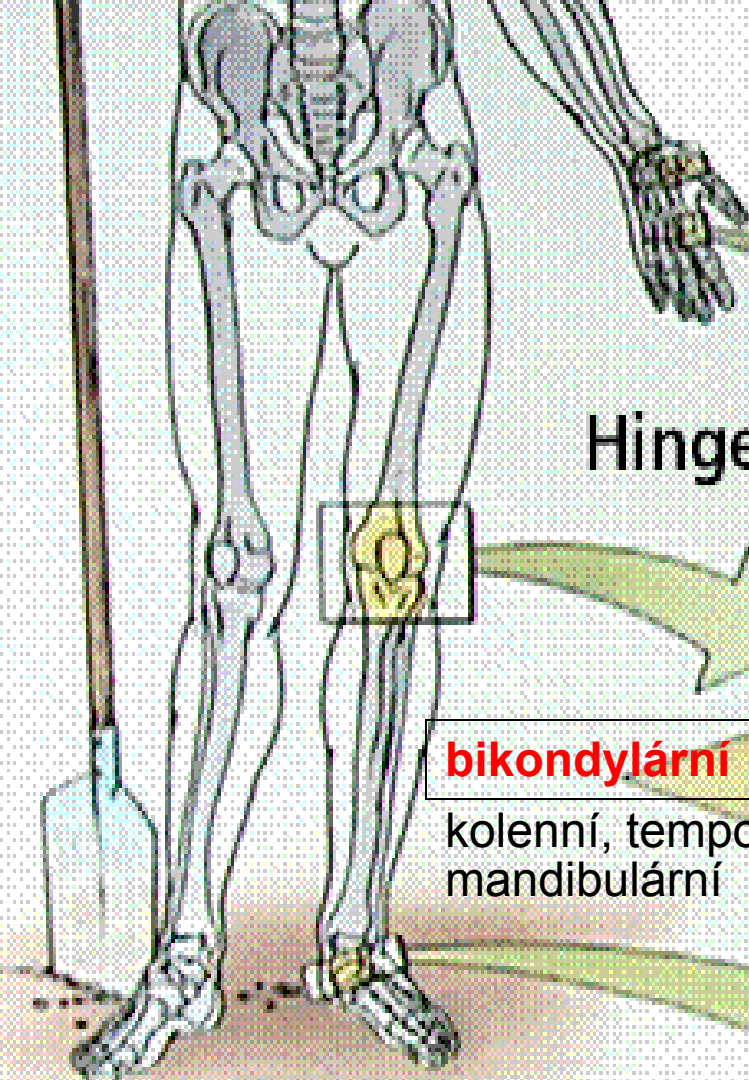
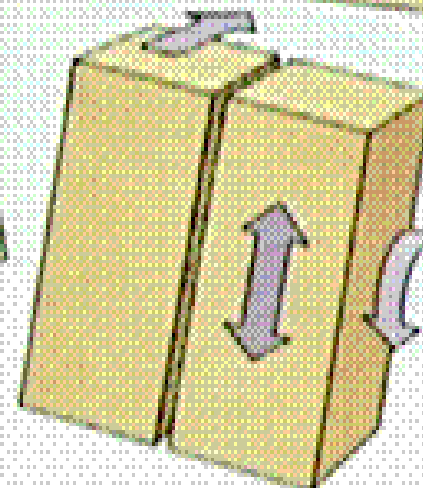
kolenní, temporo-
mandibulární

Plane joint

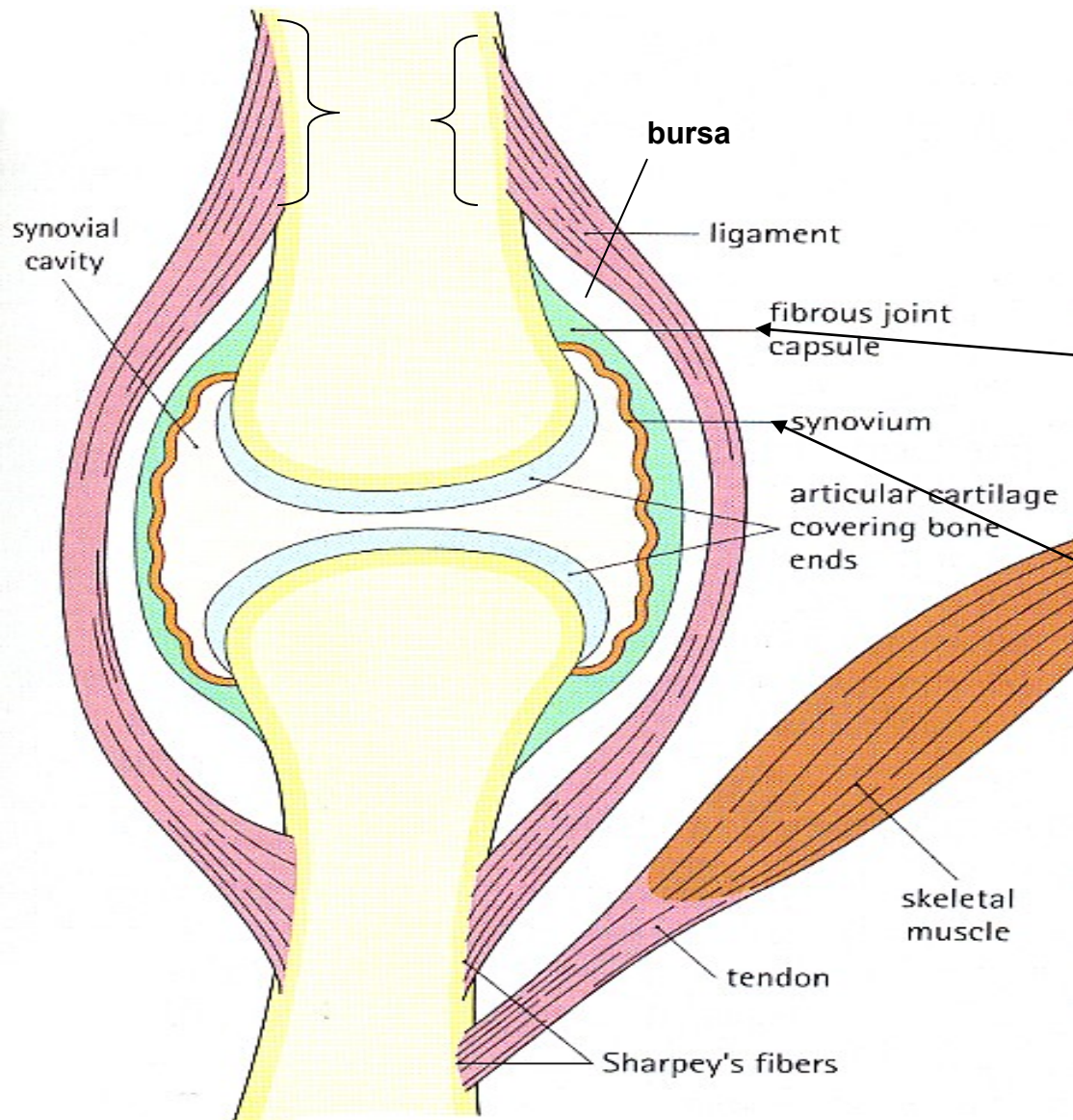
plochý

akromioklavikulární,
intermetatarsální,
sakroiliacký

Kloub

(diarthrosis, articulatio synovialis)

- **Kloubní chrupavka** - hyalinní* chrupavka bez perichondria; kryje konce kosti.
- **Kloubní pouzdo (capsula articularis)** navazuje na periost.
- **Synoviální membrána** vystýlá kloubní pouzdro. Produkuje a secernuje **synoviální tekutinu**
- **Kloubní štěrbina**

* **vazivová chrupavka**

Kloubní chrupavka

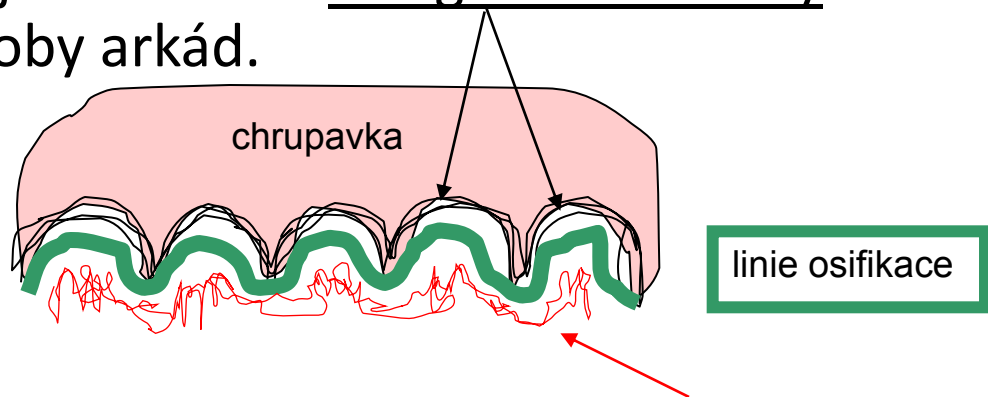
porézní materiál se submikroskopickými otvory; do nich je vtlačována a z nich vytlačována synoviální tekutina. Při zatížení se chrupavka pružně deformuje.

Povrch kloubů je pokryt tenkou vrstvou chrupavky, která brání tření kostí o sebe.

Kloubní chrupavka

- Povrch kloubních ploch epifyzární kosti je pokryt bezcévnou **hyalinní chrupavkou** (3 mm), která zabezpečuje jemný a pružný pohyb kloubu; připojuje se na kost kolagenními vlákny uspořádanými do podoby arkád.

- Chrupavka je vyživována synoviální tekutinou a **subchondrálními* kapilárami** v kosti. Nemá perichondrium.
- Základní hmota kloubní chrupavky obsahuje hodně vody (60-80%) a hyaluronan (vysoká viskozita a hydrofilie); obě složky jsou významné pro mazání a pružnost kloubu.

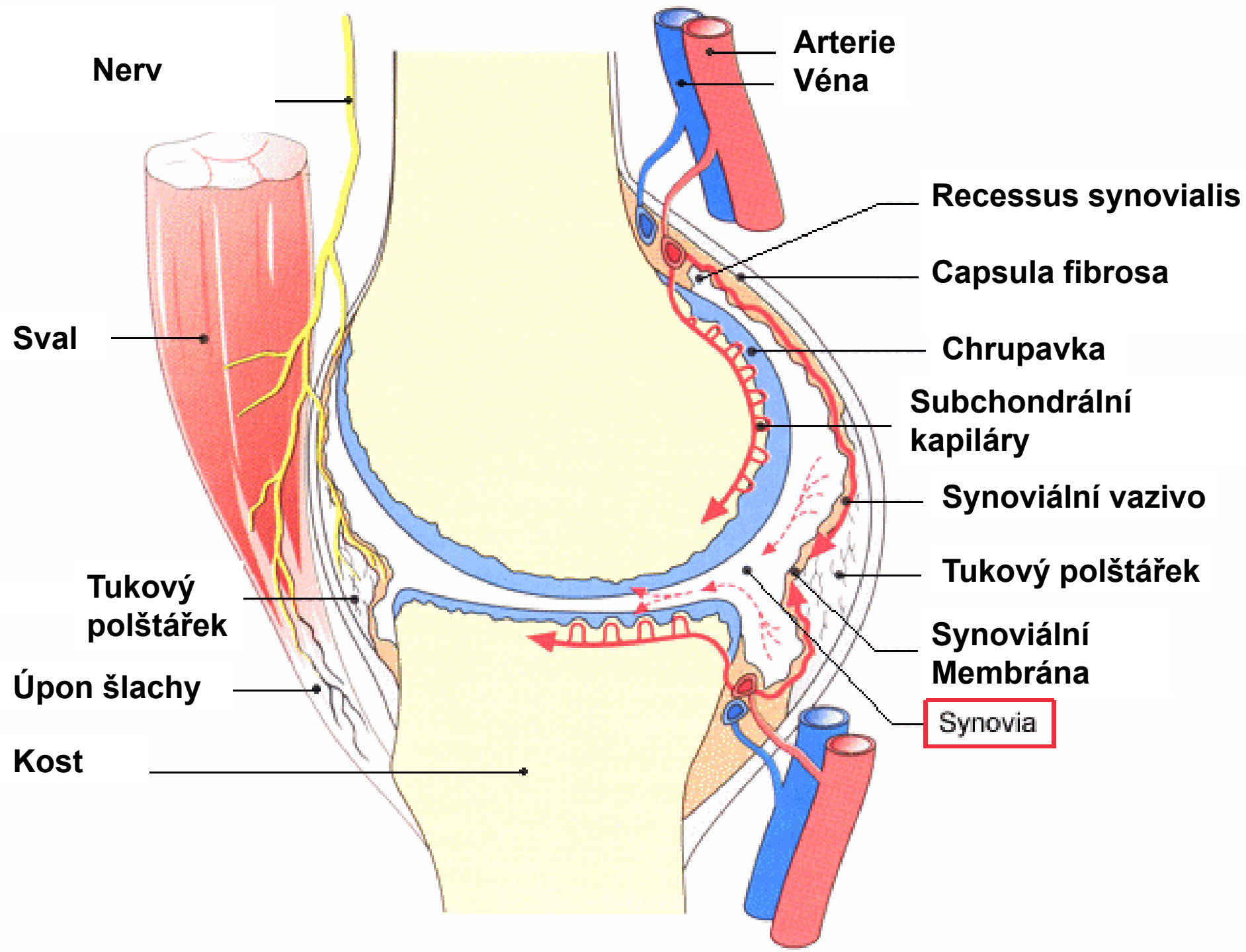
Kloubní pouzdro – *zevní vrstva*

- **stratum fibrosum** – husté kolagenní vazivo, přechází plynule do periostu a upíná se na kost;
- + kapsulární a extrakapsulární vazy – zpevňují pouzdro a stabilizují klouby
- + úpony mm. articulares - napínají kloubní pouzdro a zabraňují jeho uskřinutí;

Kloubní pouzdro – *vnitřní vrstva*

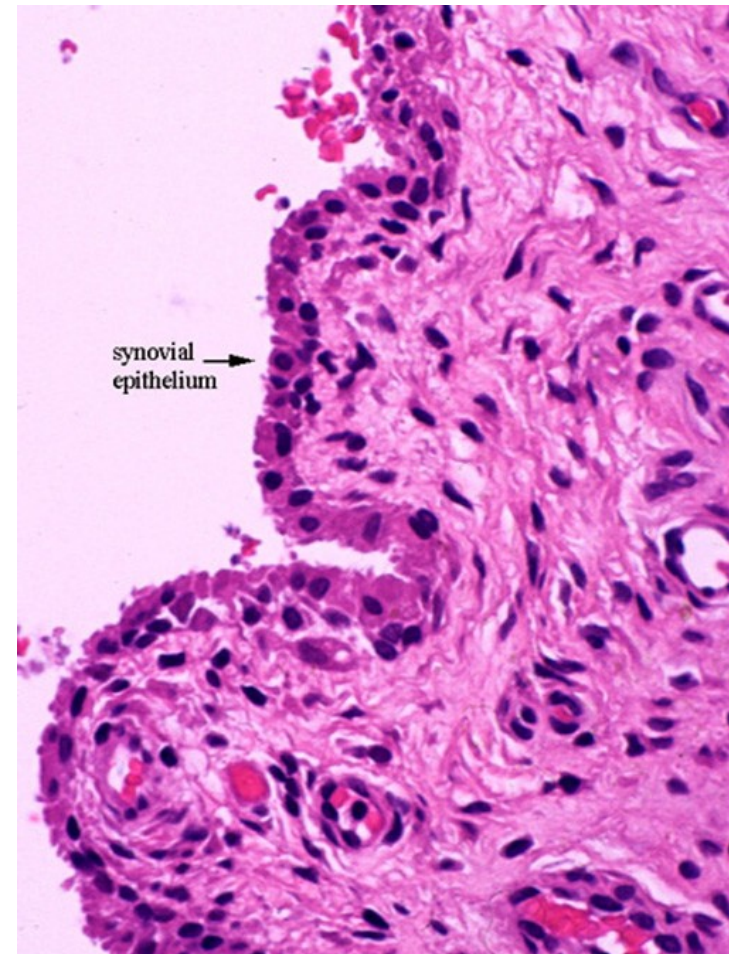
- **stratum synoviale** – **synoviální membrána** – naléhá na fibrózní vrstvu těsně nebo je od ní oddělena řídkým vazivem s tukovými buňkami,
- vnitřní povrch je lesklý a hladký; místy vybíhá v řasy (**plicae synoviales**) a drobné klky (**villi synoviales**) uskřínutí, odtržení;
- je bohatě zásobena krevními i mízními cévami a nervy

Synoviální buňky - synovialocyty

- **synovialocyty** – leží na kolagenních vláknech hlubších vrstev, ale i mezi nimi.

Synovialocyty

- **A buňky** - podobné makrofágům, fagocytují např. lipidy, hemosiderin, imunokomplexy apod. obsahují velký Golgiho aparát a mnoho lyzosomů.
- **B buňky** - obsahují drsné ER, GA. Podílí se na produkci synoviální tekutiny.

Synoviální tekutina

- = ultrafiltrát krevní plazmy (za fyziol. podmínek obsahují synoviální klouby malé množství tekutiny; v kolenním kloubu asi 2ml), která usnadňuje hladké klouzavé pohyby kloubních ploch.
- Přináší kyslík a živiny k bezcévné hyalinní chrupavce.
(kloubní chrupavka není krytá perichondriem)
- Normální synoviální tekutina je čirá, nažloutlá, viskózní a obsahuje hyaluronan (2,6 g/l), glukózu (66 mg/100 ml) a bílkoviny. Vyskytují se v ní také buňky (cca 60/ml).
pH = 7,4 – 7,7

- **Funkce synoviální tekutiny:**

- výživa tkání kloubu (chrupavka aj.)

- pružnost chrupavek

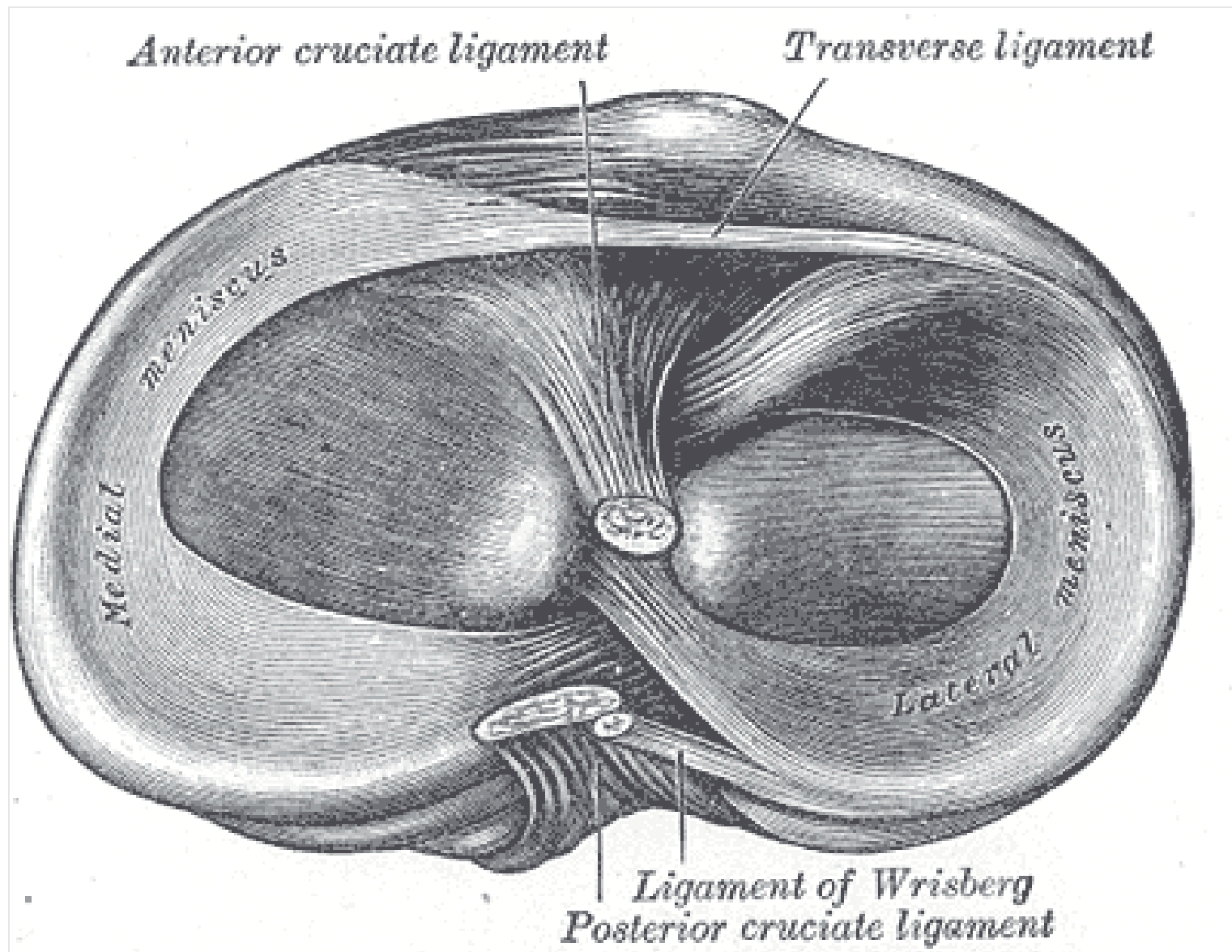
- snižuje tření kloubních plošek (mazadlo = hyaluronan)

- **Reparační schopnost** synoviální membrány je značná. Membrána je schopna rychle a úplně regenerovat mitotickým dělením subsynoviálních buněk.

[Synoviální membrána, v pokusu úplně odstraněná, zregenerovala do 60 dnů.]

Intraartikulární struktury

- v některých kloubech - disky nebo menisky, tvořené bezcévnou vazivovou chrupavkou, která je vyživovaná difúzí ze synoviální tekutiny;
- **menisky** (meniscus lateralis et medialis)
- v kolenních kloubech, srpovitý tvar;
- **disky** (discus articulares) se upínají na kloubní pouzdro, mají tvar souvislé ploténky a rozdělují kloubní dutinu na 2 části.
- Výskyt: klouby sterno-klavikulární, temporomandibulární, akromioklavikulární a distální radioulnární.

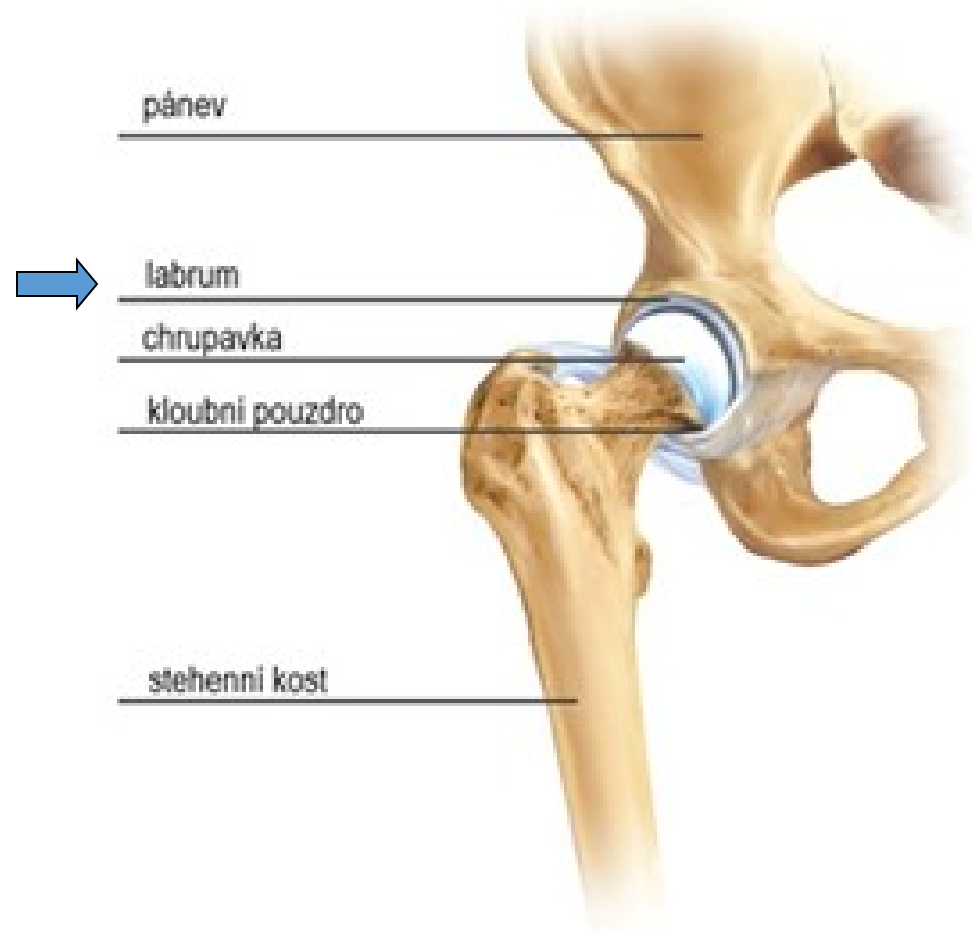

Menisky jsou pružné a pevné – tlumí nárazy, přenášejí a rozkládají hmotnost těla a brání opotřebení kloubní chrupavky.

- **Labrum articulare**

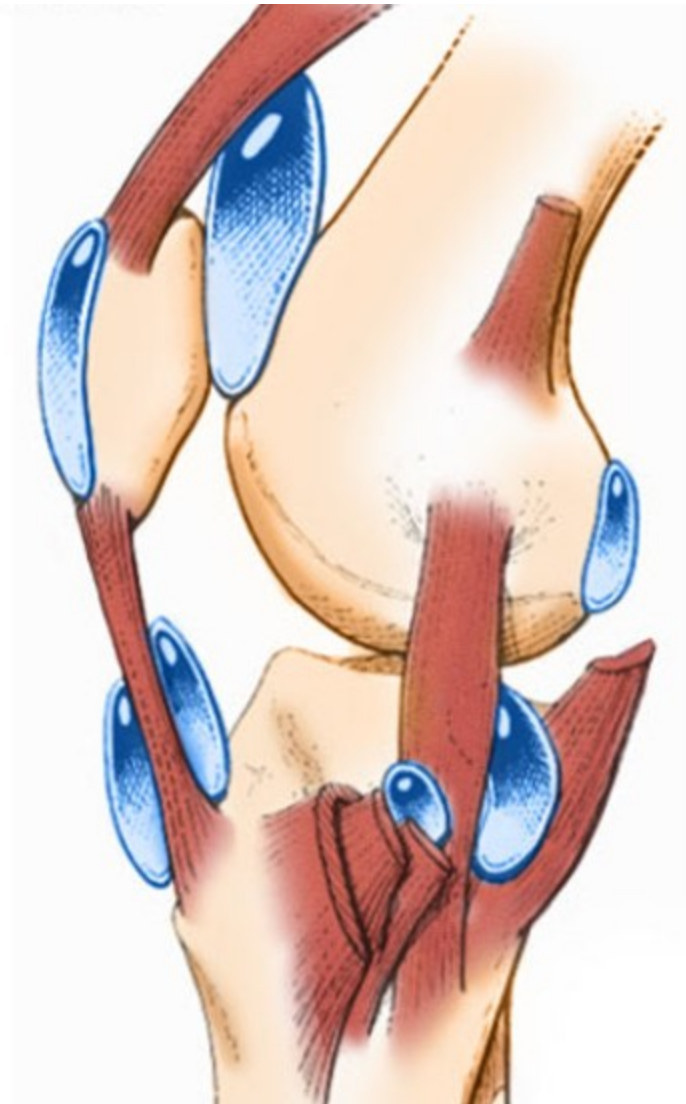
vazivově-

chrupavčitý lem kloubní jamky, který ji prohlubuje a zvyšuje stabilitu kloubu (*př. kyčelní a ramenní kloub*)

Synoviální burzy (bursae synoviales)

- **Tíhové váčky**
obalené synoviální
blankou a vyplněné
kloubním mazem
- výskyt: v místech
styku svalů a šlach s
kostním podkladem
kloubu
- minimalizují tření a
usnadňují posun
kloubů

Každý, kdo řídí a ovlivňuje pohybovou aktivitu člověka, si musí uvědomit, že vlastnosti pojivových tkání se mění v průběhu života a proces stárnutí významně ovlivňuje fyziologický rozsah pohybu a pevnost a pružnost pojivového aparátu.

Děkuji za pozornost